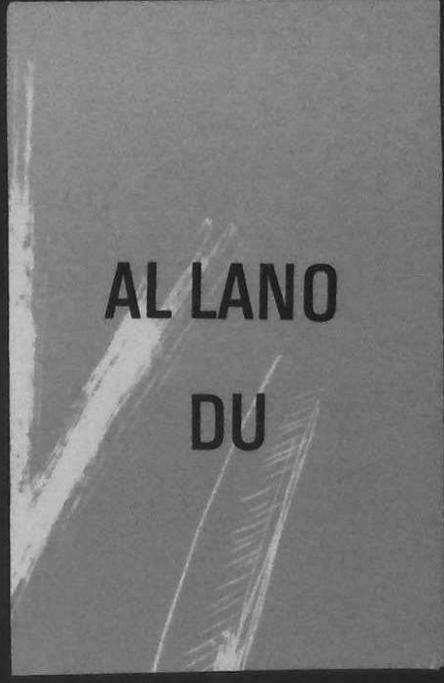
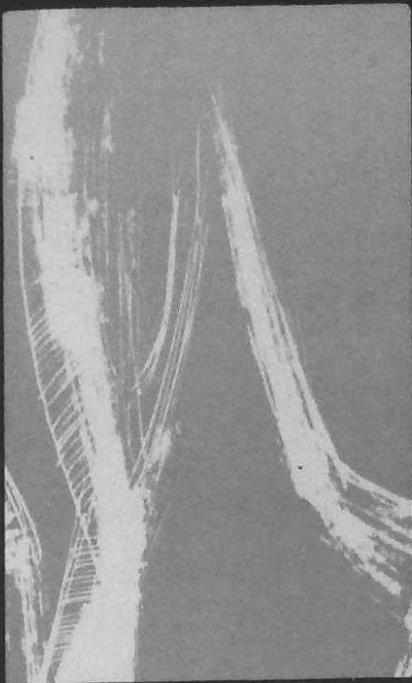


grida



Y. MIOSSEC :
DREIST
AR
MOR BRAZ



MAB AN DIG



NEVEZ

N° 12

BRUD NEVEZ

KELAOUENN VREZONEG MIZIEG

N° 12 - C'HWEVRER 1978

Rener : Andreo Merser

Sekretour : Jakez Salaun

An oll lizerou ha skridou a zo da veza kaset da : BRUD NEVEZ, 6 ru
Beaumarchais, 29200 BREST.

Priz an niverenn-mafi : 6 lur

Koumanant-bloaz : - priz ordinal : 50 lur
- koumanant-skoazell : azaleg 60 lur
- studierien, soudarded : 30 lur
- liseaned : hanter-briz, 25 lur
- broiou estrafigour : 60 lur

Eur houmanant-bloaz a dalvez evid 10 niverenn.

Ar chekennou-bank a zo da veza kaset war-eun da : Brud Nevez, 6 ru
Beaumarchais, 29200 BREST.

Ar chekennou-post a zo da veza laket war ano P.-M. Mevel, C.C.P. 1499-55
Roazon.

I.S.S.N. : 0399-7014

Disklériet hervez al lezenn : Kenta trimiziad 1978.

C.P.P.A.P. : n° 34.627.

Ar merour : P.-M. Mevel

Moulet gand Ti-moullerez ar Martolod, er Gelveneg (Imprimerie du Marin,
le Guilvinec).

C. evid an oll bennadou.

N'eus ket a aotre d'embann eur pennad diwar Brud Nevez, heb beza bet an
aotre d'henn ober.

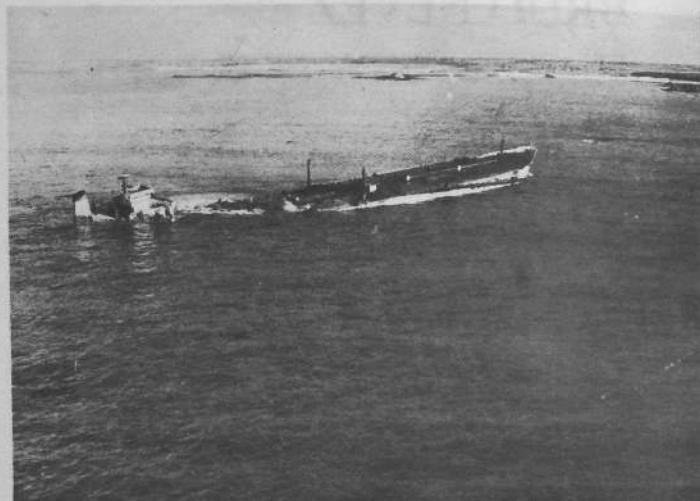
Ar skridou hag ar pennadou a vez embannet e « Brud Nevez », n'emaint ket
da veza laket war gont ar gelaouenn heh-unan, war gont ar re o-deus skrivet
anezo hebken.

Ar skridou ne vint ket embannet a vo kaset en-dro ma vez tu.

TAOLENN

Golo gand J.-P. Laforgue.

- Naig Rozmor : Requiem.....	P. 3
- P.M. Mevel : Gwerz al lano du	P. 4
- Visant Seité : Al lano du	P. 6
- Y. Mirossec : Dreist ar mor braz.....	P. 8
- R. Derrien : Respong d'eun nebeut tamallou bet greet da C'hoariva Brezoneg Penn ar Bed	P. 17
- P.M. Mevel : Mab an Dig, Per Lavanant	P. 20
- Y.V. Perrot : Buhez ar Zent	P. 24



REQUIEM

Gwisket am-eus va dillac du
Da zougen kañv d'am bro garet
Et da anaon, Doue he 'fardonno,
Dre naon-arhant tud milliget.

Taol ar maro he-deus tapet
Diganto, 'kostezez Porsall,
Eno an Ankou oa erruet
Gand eur vag divent, en amzer 'fall.

Dre roud an avel eo deuet ar helou
A-zioh va zi eur mintinvez,
Blaz ar petrol gand va muzellou
Souden am lakaas diéz.

War an aot kerkent diskennet
Da heul ped all o klask kompreñ
Va halon dener a zo diwadet
O weled spontusa taolenn !

Digoret am-eus frank va divreh
Evel da stourin ouz ar reverzi
Siwaz an darvoud 'zo bet treh
D'am harantez, kaer am-oa pedi !

Ledet e-neus beteg va dor
Eur pallenn du war gory va aodig
E-leh ma vezen bemdeiz sioulig
O huñvreal dirag ar mor.

Gwasoh ! O bara 'zo diframmet
Digand an arvoriz êt dilavar.
Med a-dreñv o zellou kounnaret
Dija, 'sav arneo war-lerh ar glahar.

NAIG ROZMOR

GWERZ AL LANO DU

War don « ar serjant major » ...pe unan all...

- 1 - Peadra zo da ouela pe da vond e kounnar
Dirag ar bollusion a zaotr on tamm douar.
- 2 - Setu kouezet war or bro eur gwall-zarvoud iskiz,
Kaillaret on aochou kaer gand Amoco Cadiz.
- 3 - N'eo ket hepken eun digouez, eur blanedenn galed,
Ar Renerien a zo kaoz, sotoh 'vid azenned !
- 4 - Goude an Torrey-Canion oa red en em gemer
'Vid difenn euz an eoul du on trêz hag or reier.
- 5 - Siwaz, ne ree foultre kaer tud ar Gouaramant,
A lezas an traou da vond evid gounid arhant.
- 6 - Na Prefed nag Amiral, na paotred an ENA,
Na ministred vrax Pariz n'int bet mad da netra.
- 7 - N'int mad nemed da brezeg, da gonta bidennou,
E-pad ma tislonek ar vag lorgnez er gwagennou.
- 8 - Mastaret an aberiou euz Porsall da Rosko,
Erruet al lano du tostig da Zant-Malo.
- 9 - 'Vid dastum al loustonî, pebez binviou dister !
Petric oa ar Plañ Polmar nemed eun tamm paper !

- 10 - Burokrated pennfollet, kouezet o lost izel,
Digand ar broiou estren a houllenn eur skoazell.
- 11 - Ar BARR koveg a zeus da ober e hrobiz,
Med kaset eo bet buan da gahad da Bariz.
- 12 - 'Pad eur zizun hag ouspenn, diehan ha sioul,
Euz bouzellou an euzvil e strinkas ar fioul.
- 13 - War an trêz, war an tevenn, pebez taolenn euzuz,
Ar maro hag ar rivin, ha peseurt c'hwez flêriuz !
- 14 - Setu bremâñ dilabour toud ar besketêrien,
An digoll roet dezo... eun tammig aluzen !
- 15 - Ar pesked hag ar hregin, an istr hag ar hranked,
Gand an ampoezon chimik e peb leh kontammet !
- 16 - Ar gouelini a-vil-vern, ar skreved rank mervel,
Eoul du louz war o fluñv gwenn, peget o diouaskell.
- 17 - Piou a yelo an hañv-mañ dindan an heol laouen
Da gouronka en dour skler, war an aod da bournen ?
- 18 - Tremen poent eo, Bretoned, sevel or mouez unvan
Ha lared d'ar pennou-braz : « Ras l'bol eo an taol-mañ !
- 19 - War an añvironamant hag an tro-war-droiou,
War galite ar vuhez, a-walh a ziskouriou !
- 20 - Al lano du, an atom, kaoh ki du an dra-ze,
NI FELL DEOM DERHEL OR BRO KEMPENN D'OR BUGALE ! »

P.M. MEVEL

AL LANO DU

war eun ton anavezet
pe war don « Mor Euzkadi »

6 - N'eo ket louza a ra hepken :
Ar vuez c'hoaz a dag, zoken.
Laboused-mor, pegen garo !
A vilierou a gouez maro.

7 - Pesked bian ha pesked braz,
Ormel, bezin hag istr a laz :
Dre oll ema e grabanou :
Gwasoh eged falh an Ankou !

8 - Evid trehi eur reuz ken was,
An dud lorhuz, sperejou braz,
Goude furchal en o empenn
Ne gavont seurt méd brenn heskenn !

VISANT SEITE.

- 1 - Eul lano du war Vreiz-Izel
Zo dirollet 'vel foérigell :
Foérigell louz eur vativant,
He hov tarzet 'kreiz an tourmant.
- 2 - Eur rohell vraz e-kreiz ar mor
A lak da ruill he dourenn lor.
Dislonka 'ra, ar mell bag vraz,
He hovad louz war an dour glaz.
- 3 - Goude louza aotchou Bro-Zôz,
E red a-diz, bemdez, bep noz,
War-zu aotchou or Breiz-Izel
A zo tizet hep dale pell.
- 4 - Gwelit neuze al louztoni
Strewet gantan war or Bro-ni !
Euz Bég-Frehel beteg Rozko
E-neus saotret kement a zo.
- 5 - Louzet mantruz, ha penn-da-benn,
Gand ar mor du, on aotchou gwenn !
N'int mui breman nemed lehi,
Pri louz flériuz d'on donjeri.

DREIST AR MOR BRAZ

Or hamarad Yves Miossec, euz Brest, a zo kroget ennañ eun nebeud bloaveziou 'zo, ar c'hoant da reded bro. Bet eo bet evelse, e Miz kerzu 1974 hag e Miz genver 1975, o veajer Martinik, er Hanada hag e Stadou-Unanet an Amerik. Gant plijadur eo e krogom d'embann e Brud Nevez an danevell e-neus savet eur wech distro d'ar gêr.

I

Ar bemp a viz kerzu. A-benn daou zevez amañ e kemerin an hent da vond pell diouz Brest, pell diouz Breiz, pell, pell dreist ar mor braz, peogwir ez in, da genta d'ar Martinik, goude d'ar Hanada ha da Vroioù-Unanet an Amerik. Eur pennad mad a veaj ! Neketa ?

Tri miz zo em-eus lakêt derhel va flas er harr-nij. Abaoe, ma 'z eo bet en em gavet ganen meur a wech en em weled dija en'tu all d'ar mor, ez eo bet iveau c'hoavezet ken aliez kaoud keuz hag en em lavered : « Mond keid-all ! Kredabl, eo kollet da benn ganez ! Daoust hag eun den a-zoare, eun den hag e-neus c'hoaz toud e skiant a diefe mond evel-se da foeta bro ? Ne gav ket dit eo eun druez gweled ahanout, da zeiz vloaz ha tri-ugent, o klask ober da baotr mad ? Diwall kentoh ma ne rankfed digas ahanout d'ar gêr war eur hravaz, pell a-raog ma vi en em gavet en Amerik ! »

Med petra fell deoh ? Eun den en oad, pa vez kroget stard' eur c'hoant ennañ, henn gouzoud mad a rit, n'eo ket êz henn distaga outañ. Ha neuze, ma ne rafed atao, war an tamm-douar-mañ, nemed ar pez a zo rézonabl, ne rafed ket kalz a dra; me a gred zoken e teufe buan ar vuhez da goll he blaz e-touez kement a drubuill hag a dourmant.

Bremañ eo grêt va choaz ganen. Renket eo zoken em malizenn kement tra am-eus da gas ganen, eur valizenn nevez, prenet deh, unan vrao, unan vraz, ledan ha plad, grêt evid kemered he flas heb poan er harr-nij.

AR BLIJADUR DA ZELLED OUZ EUR VALIZENN NEVEZ

Marteze e teuio deoh mousc'hoarzin, pa 'm-mo lavaret em-eus, o sellé ouz va malizenn, kement a blijadur hag eur bugel dirag ar c'hoariell nevez a wel evid ar wech kenta.

Bloaz 'zo koulskoude, ne vije ket savet em halon ar c'hoant da vond keid-all. Med meur a dra a zo deuet d'am souella.

An hini kenta : da viz even diweza, eur mignon koz, a anavezan pemp vloaz hag hanter-kant a zo hag e wreg, o-deus pedet ahanon da vond ganto d'ar Martinik, da Fort-de-France, da weled o mab, o merh-kaer hag o bugale vihan.

An eil, unan euz va nizien, Per, a zo en Amerik, e Knoxville, en Tennessee, o kenderhel war e studi hag ez euz savet c'hoant ganen mond beteg ennañ.

An trede, eur mignon all, bet misioner er Hanada, chomet eno da veva, tost da Gebek, a bed ahanon iveau da vond d'e weled.

Setu, da viz eost, pa houllennas diganen va mignon kenta hag e wreg mond da gemer on billiji da « Agence Havas » Brest, ne oen ket gouest da refuz.

Ne lavarin ket deoh koulskoude 'oa ket savet em halon eun tamm enkrej pa oan distroet d'ar gêr euz an « Agence Havas », ar billiji ganen em godell. Med an enkrej-se ne badas ket pell. C'hoarvezoud a reas buan ar pez a c'hoarvez ganen kement tro m'am-mezez lakêt em fenn ober eun dra. Va spered, kerken, heb ehan ebed, a droas da aoza va beaj. Perag chom pelloù da derri va fenn oh èsa gweled pe vad pe fall am oa grêt : Gwelloc'h em oa d'ober : klask gouzoud pegeid e halfen chom e peb leh.

Da genta, peogwir e oa red din mond dre Bariz, ne hellen kef tremen eno heb chom eur pennad-amzer e ti va c'hoar-gaer. Hi hag heh ozah a bede ahanon pell a oa da vond d'o gweled. Evid chom ganto eiz pe zeg devez, e-giz m'o-doa c'hoant, e oa red din kuitaad Brest, da ziwezata, d'ar sez a viz kerzu, rag va mignoned ha me on-va da gemerred karr-nij ar Martinik d'ar zeiteg e porz kirri-nij Orly.

Goude, dre ma rankem bez a distro da Bariz d'ar 14 a viz genver, e oa dleet din merka skler ha piz an deveziou am-va da dremen er Martinik, e New-York, er Hanada hag en Tennessee. Er Martinik ne oa ket deread din chom ouspenn tri

pe bevar devez e ti va mignonned yaouank. Bez' o-doa dija labour ha trabas a-walh o tigemeret o zad hag o mamm. E New-York, em oa eun hanter-devez hag eun nozvez dale evid gortoz karr-nij Montréal.

TREMEN NEDELEG E NEW-YORK

Er Hanada, ne hellen chom nemed tri devez evid mond euz Montréal ha Kebeg da weled va mignon e La Pocatière, eur gér vihan, war aber ledan ar stêr vraz Saint-Laurent, pemp kilometr ha c'hweh-ugent pelloh eged Kebek war-zu ar zav-heol pe, ma kaviv gwelloc'h, war-zu ar mor-braz Adlanteg. Goude, en eur zistrei euz ar Hanada, dre Montréal, e felle din tremen Gouel Nedelec e New-York ha mond, en devez war-lerh, 1.500 kilometr ahano, war-zu ar hreisteiz, da Knoxville, en Tennessee, ar gér emañ Per, wa niz, o labourad enni. Eno e oa em zoñj chom eur pennad mad, beteg an 11 a viz genver, da weled penaoz ez ee an traou gantañ, da weled an dud e-noa darempred ganto, ha zoken da zelled mad ouz ar vro, en eur gemered va amzer hag heb en em zifretre re.

Kerkent ha ma oa reizet an traou-ze ganen e oe va spered dinen hag êz.

Deg devez e Pariz, e leh ma oan digemeret gand joa ha gand karantez gand va c'hoar-gaer, heh ozah hag o mab, ha zoken gand daou gamarañ koz, a dremeneg buan-kenañ hag a oe evidon eun ehan mad a-raog kuitaad ar Frañs hag an Europ.

Tra souezuz ! N'on chalet tammo ebed o weled o tostaad ar poent da vond kuit. Koulskoude, ez an, da vihanna war al lodenn vrasa euz va beaj, da vroioù ha ne gavin enno nemed tud hag am-mo poan a-leiz oh entent o yez. Gouzoud a ran mad ar zaozneg, mad a-walh evid henn lenn koulz hag ar galleg. Med, evel ma n'am-eus ket bet tro nemeur da gaozeal gand Saozon, n'on ket gouest da lavared pe 'hellin pe ne hellin ket en em denna gand Amerikaned pa vin va-unan dirazo en o bro.

EUN DIGEMER FALL EVID GISCARD ER MARTINIK

Ouspenn, ar pez a zo digouezet en deveziou diweza er Martinik a hellife lakaad eun tamm aon da zevil em halon. Prezidant ar Republik, an aotrou Giscard d'Estaing, laket gantañ eno al leh da weled Prezidant Stadou-Unanet an Amerik, an aotrou G. Ford, evid kaozeal gantañ, e-neus bet en enezenn, da vihanna ma'z eo gwir ar pez a skign ar hazetennou hag an televizion, eun digemer fall, fall-kenañ, zoken. Bet ez eus dirazañ, emezo, kalz a you hag a drubuill, kement ha ma n'e-neus ket gellet, e kér Fort-de-France, kérbenn ar Martinik, mond beteg an ti-kér, ar pez e-neus laket da bennfolli an aotrou mér, an aotrou Césaire, eur morian euz

an enezenn hag iveau eur barz eur ar re wella, brudet zoken e bro-Frañs, a oa o hedal anezañ en ti-kér gand toud e guzulierien.

Hag an televizion he-deus roet da gleved deom berniou Morianed o youhal kement ha ma ne gleved ket ar Prezidant o komz dirazo.

Va breur-kaer a gav dezañ ez a fall an traou er Martinik ha ne baouez ket da lavared din n'eo ket bremañ ar poent da vond beteg eno. Med petra fell deoh ? Grêt on evel-sel me ne gredan ket kalz nag ar hazetennou nag an televizion. Re aliez em-eus gwelet ne vez ganto nemed gevier. Ne gredan ket muioù va breur-kaer, beza ma'z eo jeneral : ne wel biskoaz e neb leh nemed gwall-zarvoudou o tond.

Me, er hontrol, a vez kentoh troet da weled an traou o vond war-vad. Lavared a rin deoh zoken ez on marteze laouennoh c'hoaz o vond beteg a-hont, pa glevan ar pez a dremen eno, rag c'hoant am-eus da weled war ar plas, gand va daoulagad, ha gwir eo ar pez a zo bet kontet deom ha skignet endro deom amañ.

D'ar 16, debret on hoan ganeom e ti va c'hoar-gaer, e komañsom on beaj, va mignonned ha me. Ronan, va breur-kaer, a deu da gas anhanon gand e oto d'an otel Hilton, tost da Borz kirri-nij Orly, am-eus laket derhel o hambrout ennañ, abalamour deom da veza prest abred warhoaz, rag red e vo deom beza er porz div eur a-raog kemered ar harr-nij, da lavared eo eun tammo a-raog sez eur.

Med mond euz Pariz da Orly, e-kreiz an noz, va hredi a hellit, a zo diésoh eged mond en tu all d'ar mor. An henhou, beza ma vezont sklerijennet mad, a ra eur gudenn hag a ne gaver ket diousta enni an neudenn vad. Koll a reom on amzer o trei hag o tistrei, moarvard ouspenn eun eur hanter, hag ez eo dija tost da hanter-noz pa en em gavom en otel.

EUN OTEL STONTUZ PEGEN BRAZ

Med eur wech eno, ne chom ket pell du on penn. O hortoz anhanom ez eus tra a-walh d'or sebeza. Biskoaz hini anhanom (ha koulskoude on-eus galoupet ar bed !) n'e-neus gwelet c'hoaz eun otel ken bras ha ken kaer an traou ennañ. Bez' om digemeret en eur zal vraz spontuz. Bez' he-deus, da vihanna, tri-ugent metr hed ha tregont metr lehed. Ar zolier a zo, da nebeuta, c'hweh metr a-zioh on penn. E pep korn ez eus diou pe deir daol vihan rond izel, gand peder pe bemp kador-vreh endro da bep hini. Ar re-mañ a zo ken ledan ha ken don ma

ne deu c'hoant ebed d'an hini a gouez e ziadrefñ war unan anezo da glask sevel diwarni. Hag e chom c'hoaz ledan ar plas e kreiz da vale ha d'en em zifreta.

War toud an traou-ze, e lugern lamprou a-verniou war n'ouzon ket ped kantolor-skourret. Lavaret e vefe ez om digouezet e palez alaouret skeduz Rouanez ar gornandoned, nemed amañ n'ez euz kornandon ebed. N'eus nemed tud, tud a-leiz, hag a deu, hag a ya dirazom, heb ehan, war ballennou leurzi (pe, ma kavit gwelloc'h « moketennou ») melen ken teo ha ma ne vez ket klevet an disterra trouz. An drouz, moarvad, a en em goll enno.

An dud a zo a eno, kalz anezo, a zo eveldom-ni. Ne dremenont en otel nemed eun nozvez. Tud all a zo c'hoaz : ar vevelien. Ar re-mañ a zo oll tud yaouank, ar beurvrasa anezo Amerikaned, ha n'eus ket da veza estonet : an otel Hilton a zo bet savet gand arhart amerikan.

Ar vevelien-ze a zo paotred trankil, sioul, prest atao da labourad. Ne ranker ket chom d'o gedal. Ar re a deu d'on havoud a gas ahanori dioustu d'on hambr. Pignad a reom ganto d'an eil estaj gand eun asañser didrouz-kemañ, ha goude ez eom beteg or hambr dre eun trepas hir, ken hir ha ma ne weler ket ar fin outañ. Eur pallenn-leur a zo warnañ penn-da-benn, hag ez eom warnañ heb ober an disterra trouz.

Ar gambr a zo braz, kaer-meurbed, paper melen brao war ar mogeriou, eur pallenn (eur « voketenn ») gloan teo, damvelen, war toud al leur, hag enni kement ézamant a heller gortoz bremañ en oteliou, memez an telefon hag an televizion.

Med ar pez a zo gwelloc'h peogwir n'emaon eno nemed evid kousked, beza ma 'maon a-veh tri-hant metr euz porz ar hirri-nij ha beza ma sav unan en êr, deiz ha noz bêb diou pe deir munutenn, en eur ober a-walh a safar hag a garnaj da vouzara kement hini a vez tro-war-dro, ne vez klevet netra enni. Diwallet om ouz an drouz koulz ha ma vefem daou-hant metr dindan an douar.

BEZA POUNNER E YALH

An otel a vefe lavaret ez eo grêt evid ma 'no e mod ebed da glemm an hini a zo deuet da loja ennañ. Er gambr e kavit war an daol eur follenn-baper; ganti n'ho-po ket zoken warhoaz vintin ar boan da houllenn ho tijuni. Mestr an otel a oar mad pegen dièz e vo evidoh dont er-mêz euz ho kwele. Truez e-neuz ouzoh ha n'ho-peus da ober nemed eun dra : merka bremañ dioustu war ar follenn-baper kement tra ho-peus c'hoant da gaoud da zebri ha da eva, kafe pe de, bara, krampouez, kig-moh, viou, frouez... ha me oar petra c'hoaz...

Ano pep tra hag e briz a zo mouillet warni : grit ho choaz; grit goude eur groaz dirag ar pez ho-peus c'hoant; merkit iveau an eur ma fell deoh e vo digaset deoh ha tijuni ha taolit ar follenn-baper er voest, heñvel ouz eur voest-lizirri, lakêt e-kichenn an mor, e korn ar gambr. Ar follenn a yelo beteg ar buro ha c'hwi, warhoaz vintin, ho-po ho tijuni, d'an eur merket ganeoh, gand an traou ho-peus goulenet. N'ho-po da ober nemed mond da zigeri an nor.

Med arabod deoh evelkent beza re lipouz tra ma vez ar follenn-baper dirag ho taoulagad nag ober re a groaziou dirag kement a draou mad ! Ma sellit mad outi. me a zo sur, ne bado ket pell an dentasion. Pa weloh ar priz, e tevio hemañ buan d'ho lakaad da furaad. Ma'z eo Paolig an diaoul kreñvoh egedoh, ma ne hellit ket stourm outañ, e ranko beza pounner ho yall pa'z eoh kuit.

« TU PAYES CASH ? »

A-raog kuitaïd an otel gand va mignonned, eo red din mond d'ar buro da baae va dijuni, pe gentoh an traou am-eus kemeret ouspenn ar e-noa an otel da rei din hervez ar pris am-oa paeet dija.

O resed ahanor ez eus tri baotr yaouank, yaouank-flamm, Amerikaned o-zri. Poan o-deus o kaozeal galleg. Goullenn a ran digand unan anezo pegement a dlean dezañ. Efñ, e-leh respont din, a houllenn diganen dicheg, e galleg hag en amerikan : « Tu paies cash ? ».

Ar goullenn e galleg hag en amerikan n'eo ket dièz da gompreñ. Koulksoud e choman eur pennad estonet o klevet anezañ. Dre amañ n'emañ ket c'hoaz ar hiz ganeom da lavared « tu » da eun den ha ne anavezer ket, hag ouspenn ar ger « cash » (da lavared eo « amañ, dioustu ») n'eo ket beteg-henn eur ger gwäll-blijuz. Med ar paotr e-neus goullennet an dra-ze diganen heb beza cheinet tammo ebed. Ne oar ket c'hoaz kalz a halleg. Med petra a ra an dra-ze ? Daoust hag eun Amerikan, unan euz mistri ar bed, e-neus leh kaoud mez dirag eun estrañjour ? Din-me ar feson-ze dezañ d'en em denna gand e labour a zo eur gentel vad evid va beaj.

Henn gweled evel-se, dinkeh, gand kement a fiziañs ennañ, a ziskouez din penaõz ober pa vin en Amerik. Pa 'mo poan eno oh entent yez ar vro e rankin ober eveltañ, atao heb lentidigez.

A-raog mond kuit e fell din rei eun taol-lagad dirag an otel. Neuze e kompreñan gwelloc'h perag va breur-kaer e-noa bet kement a boan deh o kavoud e hent : pegement a henchou a zo eno ha pegen kemmesket ! O weled anezo ne gavan ket e vije êz en em denna ganto dija e-pad an deiz. Penaoz neuze diluzia ar gudenn pa vez deuet an noz ?

EN ORLY : GEDAL HA GEDAL ATAO

E porz ar hirri-nij e kavom eur gudenn all. Pegement a dud a zo eno ! Ha pegen disheñvel ! Tud a beb gouenn ! Re zu, re wenn, re velen, re hanter-zu, re hanter-velen ! Tud euz pevar horn ar bed !

Da genta, e trell eun tamm an daoulagad o weled anezo. Med an diskouarn ouz o hleved a zo, i, kollet dioustu da vad : daoust ha gand tud emaoam amañ ? Tentet e veften kentoh da gredi emaoam gand eur vandenn laboused braz o ragachad tud asamblez en o haoued. Kaer on-eus selaou, ne ententom ger ebed. Lavaret e veftez ez om distroet en amzer goz, da boent an Tour Babel.

Med n'eo ket aze ar gwasa. Ar gwasa eo rankoud gedal ha gedal pell. Arabad amañ kaoud an tan en diadreñv na kaoud nervennou bresk.

Gedal a rankom dirag ar buroiou a vez kemeret enno, pouezet hag enskrivet ar pakadou.

Gedal a rankom keid-all e-kichenn al leh ma 'ma an archerien karget d'on furchal gand aon na vije ganeom eun arm bennag pe eur vombezenn.

Gedal a rankom er zal-hortoz ken na vo roet deom an aotreda vond d'ar harr-nij.

Gedal a rankom c'hoaz en hemañ eur pennad mad a-raog ma savo en êr.

Gedal, gedal, ha gedal atao, stok an eil ouz egile, poulzet gand hemañ, poulzet gand hennez, eun taol ilin en tu-mañ, eun taol-ilin en tu-all.

Er wech kenta ma kemerer ar harr-nij, e vez peadra a-walh da goll ar penn. Med dontd a reer buan d'en em ober ha da vezken doñv hag eun dañvad.

Ar beurvrasha euz an dud a en em gav laouen er porz, kalz a glabous hag a c'hoarz ganto. Med pa vez ranket gedal eur pennad, e teu o zeod da vond goustatoh hag o fenn da déñvalaad, ar glabous hag ar c'hoarz da chom a-zav. Petra a c'hoarvez 'ta ganto ? An inouamant a gouez buan war ar paour-kêz den pa rank gortoz evel-se. Sevel a ra iveau anken e kalon meur a hini pa dosta ar poent da guitaad ar re a garont. Med bez' ez eus c'hoaz eun dra all oh ober poan dezo. N'henn anzavint ket, med ne hellont ket mired ouz eun tamm aon hag a bado ken a vo gwintet ar harr-nij uhel en êr.

MERHED O FURCHAL AR MERHED

Eun hanter-eur just eo red deom gortoz a-raog ma 'z eo pouezet hag enskrivet on pakadou. Kouiskoude n'on-eus ket :

da glemm ouz an implijidi. Ober a reont o labour gwella ma hellont; ne chom hini anezo na da dreinella na da zigeri e henou.

Goude, ez eom war-zu ar zal-hortoz, dre eun trepas ledan ha hir. Med a-greiz-toud e kavom anezaf stanket hag e rankom chom a-zav. Dirazom ez euz diou renkad tud, unan en tu dehou, hini ar wazed, eur hant pe ouspenn, eben en tu kleiz, hini ar merhed, an hanter muioh da nebeuta. Perag e rankom chom eno ? En em gavet om e leh ma vezet furchet.

Ouz on gortoz ez eus archerien, ar re a vez grêt outo e galleg C.R.S. Ganto on-eus da hedal adarre war-dro eun hanter-eur. Pa deu on tro da veza furchet, e rank pep hini anhanom mond gand eun archer en eum tamm toull bihan. Hemañ, ne bad ket pell an abadenin gantañ : lakaad a ra e zaouarn da ziskenn warnoh euz ho tiskoz beteg ho treid hag emao libr.

Me gav din ne vije ket dièz kuzad pe eun arm pe eun tamm « plastik ». Ma 'm-je bet c'hoant henn ober, em-je gellet kuzad unan pe unan dindan va zok, heb poan ebed. An archer ne houllent ket diganen henn dilemel. Marteze e-neus aon da weled va fenn disto ! Med kredi a ran kentoh ne ra ket an archerien o labour e-giz ma'z eo dleet. War ar poent-se e kav din e tefent bez a strisoh evid mired al lazerez a weler a-wechou er hirri-nij.

Lavaret e vije ne ya ket na ken buan na ken êz an traou e tu ar merhed. Petra a c'hoarvez eno ? O ! N'eo ket dièz da houzoud : n'eo nemed abalamour ma'z eus merhed o furchal ar merhed. C'hwi a oar koulz ha me e vez atao strisoh ha gwasoch eur vaouez egid eur gwaz. Med amañ e kavan e reont mad.

EUN TAOL-LAGAD PLIJADURUZ

Goude ez eom d'ar zal-hortoz. Homañ a zo plas a-leiz e-barz. Bez' ez eus enni meur a gador-vreh o hedal anhanom, digor o divreh evid on digemeret. Med gwelloh e vije deoh mond da zutal eged klask lakaad ha reor war unan anezo. Den ebed ne hell azeza. Oll e rankom chom en on zav. An eil emao war egile koulz lavared, serret tost ken stard ha sardined en o boest. Hag an dud ne baouezont ket da zond. Ma oa ragach a-leiz ganto a-raog, bremañ n'eus ket ken. A-veh ma vez klevet beb an amzer eur vaouez bennag o huanadi pe eur bugel o ouela.

Karoud a rafen hizio beza eun enkeler bihan, gouest e lagad da dreuzi an doenn, evid gweled ar bern tud a zo amañ, ha da

lenn ar pez a zo en a fenn. Plijaduruz a-wali e tlefe beza an taol-lagad : hermañ bihan, e fri gantañ plantet e kov teo hennec braz, egile, e hini e bleo melen eur plah yaouank koant, toud trist o fenn gand an anken pe gand an aon, pe lod, gand an droug a zo enno; rag bez' ez eus meur a hini hag a ne bij ket dezo tammo ebed beza mesket gand ar re all, ha nebeutoh c'hoaz beza berniet evel-se.

Dond a ra fin koulkoude d'on merzerenti.

Da veza kendalhet.
YVES MIOSSEC.

Ha prenet ho-peus

Lapous-den Penn ar Bed

renket diwar saozneg J.-M. SYNGE
gand C'HOARIVA BREZONEG PENN-AR-BED

Iwerzoniz, a lavare e damallarerien da Syngé,
ne oant ket evelse...

10 lur + 2,75 lur a vizou-kas

C.C.P. P.-M. Mevel 1499-55 Rennes.

RESPONT D'EUN NEBEUD TAMALLOU BET GREET DA C'HOARIVA BREZONEG PENN AR BED

Goude beza bet c'hoariet warlene « Lapous-den Penn ar Bed », hervez J.M. Syngé, ema strolled C'hoariva Brezoneg Penn ar Bed (ex-CDUB) o vond da c'hoari ar bloaz-mañ, eur pez all diwar eur skrivagner iwerzonad all : « an ostaj », hervez Brendan Behan. D'an 11 a viz mae, e vo c'hoariet ar pez evid ar wech kenta e Brest, er PAC, ha goude ze, da gefñver Gouel ar Brezoneg, e Lokrist, hag e meur a leh all.

Er pennad-mañ, e tispleg Remi Derrien eur wech all penaoz e klaske strolled labourad, ha peseurt pez a vo c'hoariet gantañ evid ar bloaz.

*
* *

Ne zervifje da netra degas da zoñj eo bet krouet ar strolled e 1974, hag abaoe e-neus kendalhet gand an hent e-noa kemeret er mare-ze : da lared eo klaske lakaad da vond endro eur skipaill gouest da c'hoari pez gand skoazell tud a vicher.

En desped d'an tamallou a beb seurt bet greet ouzom, gand tud 'zo, ez eom war-raog gand on labour. Ar pal brasa : deski or micher a c'hoarieren.

An diësa tra d'ober eo dibab eur pez da genta toud, rag biken ne deuim a-benn da gontanti an oll. Gwir eo e rankom plijoud d'an arvesterien, hag ar henta tra eo a vez soñjet

ennañ pa vez preg choaz eur pez. Plijoud d'an dud, pe gentoh, nompaz dislijoud deze, rag a-benn ar fin, pez bennag a zoñjer, eun diduamant a dle deza ar c'hoariva evite.

Pa lavarom didui an dud, n'eo ket avad lakaad anez da c'hoarzin, med kentoh diskouez deze eur c'hoari deread, ha ket eur « play-reading » bennag. Penaoz e fell deoh e vije digemeret on 'faour-kèz c'hoariva brezoneg evel eun dra siriuz ma ne vez ket kinniget hani vad d'an dud.

Tamallet eo bet deom e kemerem eun hent fall : ne gav ket deom-ni eo an « hent braz » an hini gwella. Ha bez ez eus tud, dre hrs Doue, hag a zo en em lakaet da gredi ennom - da gredi e hellfe beza eur c'hoariva brezoneg en da-zond, daoust dezañ beza unan amateur evid c'hoaz.

Bet on-eus bet tu da weled penaoz om bet digemeret mad gand pismigerien a vicher, e diavêz ar vro vrezon : « pourtant la qualité du jeu des acteurs a retenu ceux-là même qui ne comprenaient pas le texte » (Ouest-France, 7 a viz c'hwevrer 78, da geñver Festival ar C'hoariva e Roazan). « Les progrès sont évidents. Grâce à un travail sérieux des acteurs et surtout à la mise en scène d'un professionnel, on est passé du théâtre de patronage à peine amélioré bien qu'à d'essence différente, à du théâtre tout simplement » (A. Cabon, kazetenner en Ouest-France, e Brest).

Kredi a rafe lod all e vele gwelloh deom troi muioh warzu ar politikerez. Daoust ha n'eo ket ober politikerez c'hoari e brezoneg nemeden, evid lod all ? An efedusa politikerez eo an hini a vez greet dre zindan, ket an hini ponner ha plad, gouest da roi o gwalih d'ar vilitanted, med dihouest da lakaad ar re all d'ober eur paz 'raog.

C'hoari eur pez skrivet gand unan deuz ar vro : ha peleh ema hennez 'ta ? Hag e peleh ema e bez-c'hoari ? Emichañs e vo unan bennag, med pevare 'ta ? Ma ! Beteg-henn eta, on-eus dibabet pezioù euz a ziavêz-bro, ha bez o deus eul liamm striz dand ar vuhez e Breiz ha gand he hudenou.

Hag amañ e rankom dispiega penaoz e vez « troet » eur pez e brezondeg ganeom. Da genta, e vez greet gand unan pe zaou ahanom eun droidigez rik euz an destenn. Adlennet e vez evid standardiza ar yez, da lared eo paouraad anez eun tamm mad, evel just. Da zibab a zo etre eur ranneyez klok (= unvaniez yezel) ha c'hoari en eur horn-bro hebken, hag ar pez a reom : c'hoari e kement leh a zo, en eur yez èssoh da gompren da neb piou bennag an anavez brezondeg e gontre. An trede tra a vez greet eo troha pe verraaed ar pez gand al leurenner, rag arabad dizofjal om amatourien ha dre ze eo a-wechou re zièz arrestou 'zo.

An destenn a room da lenn a vez bepred an hini *rentet* ha c'hoariet ganeom, ha n'eo ket ken eun droidigez, anad eo. Se, da respont da damallou all, which explains that « R. Derrien is merely colloquial », which explains that we « don't follow the English text closely enough » and that « R. Derrien's renderings, curiously enough, lack most of Synge's stage directions. »

Tell us, Mr Pierre Denis, who, professional or amateur, actually cares about the author's directions when staging a

theater play ? Tell us also how can you write such nonsense as « the freshness of Synge's play is lost and in my opinion, the atmosphere of it is radically changed » ? As if the only aim of theater were playreading and not performance. Let us remind you that we do think that the atmosphere is not only to be read between the lines but felt and rendered on a stage. As a matter of fact, we would have been very pleased and honoured to have had you in the audience.

Evel just, e hellfem embann eun droidigez e brezondeg uhel, ha gouest om d'hen ober, en desped d'ar pez a zoñjer, pa gentoh en desped d'ar pez a glaskfer lakad an dud da gredi. Aez eo keñveria troidigez Youenn Drezen hag on hini enta; traou ha n'int ket da veza keñveriet int, peogwir n'on-eus ket ar menez pal.

Ni, ne fell ket deom lakaad on feziou da louhouda 'barz eur « Gwalarn » nevez. Ar pez a fell deom eo c'hoari, ha pik.

AN OSTAJ

Skrivet eo bet « an Ostaj » e 1958 gand eur skrivagner a vro-lwerzon, eur paotr bet e prizon meur a wech abalamour dezañ beza barz an IRA. Eun den euz an « diabarz » eo a-benn ar fin, hag ah anavez mad-tre ar gudenn.

C'hoarvezoud a ra ar pez en eun ti gozig « kloz », e kreiz-kêr Dulenn. Paket eo bet eur zoudard saoz e-kichen an harzou ha degaset eno da ostaj evid ma veze dieubet unan euz paotred an IRA, barnet d'ar groug. Daoust d'ar steuenn beza siriuz war a zeblant, e teu aliez gwech da veza fentuz-tre, rag n'eo ket goular ar zoubenn.

Tro-dro dezañ, ema o virvi gisti, paôtreterien, hag ipokrite a beb seurt. Unan nemeden a daol evez outañ, eur plahig a ziwar ar mëz, glanig c'hoaz, ar vleunienn nemeti da laouennaad e galon. Eur galon hag a vo lammet diganti he zrid, siwaz !

Ganet eo bet Brendan Behan e Dulenn, e 1923, hag er gêr-ze eo bet skoliataet. Azaleg 1937 e kemeras perz en IRA, ha daou vloaz da houde, e 1939, d'an oad a 16 vloaz, e oa kondaonet da vond da skol Borstal, ar prizon evid ar re yaouank. Paka a reas c'hoaz 14 vloaz prizon digand Military Court Dulenn, e 1942.

Skrivet e-neus bet : « The quare fellow » e 1956, « The hostage », e 1957, ha « Borstal Bay » e 1958.

REMI DERRIEN

MAB AN DIG A ZO MARO...

MAB AN DIG (ar chaloni Biel Elies), skrivagner brudet e Breiz hag e lehiou all, a zo eet da anaon en eun taol trumm d'an 9 an viz Ebrel, oajet hepken a eiz vloaz ha tri-ugent. Daoust d'e yehed da veza fall awalh, e talhe fiziañs er vuhez, ar wedisined a ree war e dro e Ospital an Armeou e Brest ne gavent netra grevuz en e stad, hag edo en e zoñj dont d'an unneg da lida eun eured da Witalmeze, pa skoas warnañ taol ar maro.

D'ar meurz d'abardaez ez een d'e interamant da Lambaol, dindan ar barradou erh, a-hed an aochou saotret gand al lano du. Peseurt ranngalon eo bet evid Mab an Dig, war e finveziou diweza, gouzoud e oa kaillaret gand al loustoni e « Aber Benniget » ken karet !

Biel Elies a oa ganet e Porsall er bloavez 1910. Ne anavezas ket e dad; e vamm, devezourez war ar mèz, e zavas, paour a zanvez, med pinvidig a garantez. Ar vaouez koz, serz hoaz daoust d'he daouezeg vloaz ha pevar-ugent a oa deut da interamant he mab. Ar paotrig, ablamour ma teske ar pez a gare, a oe kaset goude Skolaj Lesneven, da Gloerdi Braz Kemper, e-leh goues war dro an « Académie Bretonne », o peurzeski ar brezoneg d'an danvez beleien yaouank.

Goude-ze e kaver Biel Elies oh ober skol e Montroulez, ha vikel-skolaer e Sant-Pabu e-pad 18 vloaz. Er barrez-se e stagas e galon, e lezas eul levezon zon hag e kasas da benn eul labour efeduz : ouspenn e abostolerez, e aozas goueliou, e tiazezas eur strollad-sportou beo atao, « Avel-Vor » hag e skrivas pennadou bourruz-tre da lenn er hanadic, e brezoneg evel just.

Mond a reas d'ar brezel hag e chomas prizonier en Alamaneg beteg an Dieubidigez. Eno, hervez ar vrud, en em roas korv hag ene evid sikour e gamaladed er vizer. Goude an distro e tremenas eur pennad amzer e Rom. A dra zur e-nije gellec Biel Elies pignad beteg kargou uhella an Ibiz, med gwelloh e kave stourm e-touez an dud, war hentou diësa ar vuhez. Hag e kavom anezañ en Tunizi, er Marok, anvet da aluzenner arme-an-êr, atao birvidig, oberiant, c'hoant gantañ da renta selvij da gement hini. Goude e labours er « Cénacle Pie XII » e-kichen Angers, hag erfin e tistroas d'e vro hindig da veva e presbitaliou Plouarzel ha Landéda, heb chom morse da ziskuiza.

Eun den dreist-ordinal eo bet Mab an Dig, unan euz ar re dedennusa am-eus anavezet. Barz, daneveller, ken barreg e galleg hag e brezoneg, prezeger helavar, istorour, gouzoud a ouie zoken dizolei dour-zao gand eur walennig. Atao e verve e spered, leun a venoziou; kuriuz ouz pep tra, mond a ree war-zu e uhelvennad. Ha peseurt kalon dener ha digor frank d'an oll ! Ober vad d'e nesa a oa e vrasa c'hoant, prest atao da zigeri e yalh ha da astenn e zorn evid sikour ar re all. Evitañ kefridi eur beleg er bed-mañ a oa poania, striva beteg termen nerz e gorv, evid lakaad an dud eürusoh. Levenez endro dezan eo a glaske.

Aliez e teue d'am gweled da Vrest, hag ouspenn kudennou an embannaduriou brezoneg, e klaskek penaoz kaoud labour evid eur plah pe eur paotr yaouank, kas hemañ pe hennez d'eur skol bennag, da dremen eur hoñkour, d'ober eur staj e Bro-Zaoz, h.a. « Te, Biel, emeve dezañ, a zo eun « agence de placement ambulante ! » Ne jomeket da dermal evid skiva d'ar pennou braz e buroiu ar gouarnamant, rag mignonned a anaveze e kement leh. Krouet e-noa eur gelaouenn vihan, « Le soc » evid beza eul liamm etrezañ hag e vignoned. Na ped na ped all a dud yaouank a zo bet deut evelse da gaoud eur vicher vad, abalamour ma ouie Mab an Dig skei war an nor a oa red !

Da genta evelato e talhim soñj outañ evel euz unan euz ar gwella skrivagnerien vrezoneg en or remziad. Leun a faltazi, e nij e bluenn war ar paper, ken buhan ma teue avi d'unan dirag kement a ézamant. E oberou, niveruz ha liesseurt, a gaver war gelaouennou a bep seurt, ha mad a rafe eur studier bennag sevel eur roll klok diouto. Lod a zo diembann. BRUD e-neus bet roet d'he lennerien e gontadennou gwella, evel « Kicher-Noz Sant-Pabu », eun draïg dispar, a dalvezas dezañ priz lennegel Emgleo-Breiz.

Ha peseurt yez saouruz, beo, pobleg, pinvidig a oa e hini, eur skwer evid ar skrivagnerien all ha dreist-oli evid ar re yaouank ezomm ganto da studia brezoneg yah. War gelaoeun ar Bleun-Brug, war Gannadig Sant-Pabu, e kaver meur a dra all a briz. Konta a ree Mab an Dig darvoudou fentuz ha fromuz, liva a ree taolennoù ar mèziou a gare, giziou-beva an dud e broig Sant-Pabu, Tregonou, Lanniliz, goapaer aliez, heb beza mors e droug, rag ar zantimanchou izel ne antreent ket en e galon. Ne vage ket a velkoni, hag evelato e tize ar varzoniez uhel, evel e « Manah Lokmajan », eun obrenn a bouez ma'z eus unan. Aoza a reas iveau, e galleg, leoriou bihan koant ha skeudennet kaer diwar istor parreziou zo euz Bro-Leon.

Eur mor a dud a oa diredet d'e oferenn interamant da illiz Lamboal. Eun toullad beleien a leunie ar chantele hag an hanter ahanom a rankas chom en o zao, lod er borched. Heol yen mis ebreli en em ziskouezas a-benn ar fin da deuler e sklerijenn war an arched.

Eun dra hepken a reas poan d'ar vrezonegerien a oa deut aze da renta d'o mignon an enoriou diweza : nebeud, kalz re nebeud a vrezoneg evid kas d'an douar eun den evel Mab an Dig. Eur beleg koz a zistagas eur brezegennig hag evid echui an oll a ganas kantik e Sant-Herve. Ha netra ken. A hend-all kantikou boutin e galleg plad. Muioh a vrezoneg a vije bet deread evid an hini a stourmas ken kaloneg evid yez e vro.

Bremañ e kemer Mab an Dig e repoz peurbadel e bered Lamboal, er vro ma kavas enni pal e vuhez hag ar pep gwella euz e awen. Kenavo, Biel, beleg stard e feiz, Breizad a ouenn vad ha mignon feal !

P. M. MEVEL

MARO PER LAVANANT

N'am-eus ket gellet mond da interamant va mignon Per Lavanant, ablamour ma tigouez eeuun da genver hini Mab an Dig. Maro eo eñ iveau d'an oad a 68 vloaz.

Ganet e oa e Plouaret, ma ne fazian ket, hag ar brezoneg a oa e yez kenta. Per Lavanant a stourmas evid ar brezoneg e-giz ezel oberiant d'Ar Falz, azaleg fin ar brezel, d'am zoñj. Dond a ree ingal d'ar skoliou-hafñ

skrivet, hag a skriv c'hoaz, sur awalh, barzonegou ha soniou brao-tre evid ar re vihan.

Per Lavanant, mestr-skol lik, a oa anavezet evid beza eun den parfed, hegarad ha kuñv. Gouzoud a ree seni gand ar vombard ha barreg e oa war ar yez. E-pad pell amzer, hep damanti nag ouz e amzer, nag ouz e boan, nag ouz e yehed, e-neus roet kenteliou brezoneg e skoliou Sant-Brieg.

Setu adarre eur Breizad hag eur mignon mad o vond kuit. Kinnig a reom d'e wreg ha d'e vugale or haloneka gourhemennou a gengañv.

P. M. M.

EMBANNADURIOU EMGLEO BREIZ

Evid studi pe kelenn ar yez :

* KOMZOM, LENNOM HA SKRIVOM BREZONEG,
gand J. Tricoire

Diou levrenn : Kenta lodenn - Eil lodenn	pephini : 25	F
Diou bladenn da heul al lodenn genta (KLT)	24 ha	28,50 F
Eur gasetennig e brezoneg Leon, da heul an eil levrenn	40	F
Evid Bro-Wened : eur gasetennig evid al lodenn genta	30	F

* AR BREZONEG DRE RADIO,
LE BRETON PAR LES ONDES, gand V. Séité

Daou levr :	
Kenta levr, (evid ar re a zo o kregi gand ar studi)	17,50 F
Eil levr (eil bloavez)	19,50 F
Eur gasetennig da heul peb levr	pephini : 30 F

* Al levriou-ze eo a vez implijet gand ar Hentelloù dre lizer-mañ :	
- Levriou J. Tricoire : Kenteliou dre Lizer Skol ar Merher, A. Merser, 6, ru Beaumarchais, 29200 Brest	
- Levriou V. Séité : Skol dre lizer, V. Séité, Ti-Carré, 29150 Kastellin	
Da veza goulenet en oll stallicou-levriou pe digand :	
EMGLEO BREIZ, B.P. 17, - 29266 Brest Cedex	
C.C.P. EMGLEO BREIZ, 1649-07 U Rennes	

BUEZ AR ZENT Y. V. PERROT

Emball a reom ar wech-mañ eun dibab diweza a « genteliou », tennet euz « Buez ar Zent » an ao. Perrot (gweloud n° 8 ha 10 Brud Nevez).

AR BEORIEN MEZUZ

Paourentez a zo e-touez an dud; darn a zo hag hen diskouez; stankoh eo ar re her huz; ar gristenien o-deus eun tamm peadra a dle anaoud ar re a zo o veva endro dezo ha ne gredont ket astenn an dorn.

Ober a reont d'ar boerien mezuz-ze ar vad a hellont, n'eo ket hebken heb henn embann, mez en eur guzad o madoberou gand kement a evez hag a laka re all da guzad o fehejou.

« An dorn kleiz, eme Or Zaiver, ne dle ket anaoud al largentegeziou a skuill an dorn dehou. » Araog rei, ne zellont ket da weled pe ar re o-deus ezomm euz o aluzenn a zo deuz o hostezenn pe ne d'int ket; sellé a reont ouz ar baourentez ha netra ken; ober a reont evel an Aotrou Doue a laka e heol da skedi war ar re vad ha war ar re fall, hag evel Jezuz-Krist a skuillas e wad evid an dud oll.

MICHER AL LABOURER DOUAR

An den a zo krouet evid al labour; ennan eo e kav e blijadur, hag ar bara c'hweka a zebr, eo an hini a zo ar muia c'hwezenn ennañ.

Al labourer-douar a zo peb tra o komz dezañ euz a Zoue, gened an trevajou, kan al laboused, hiboud an dour, fiñv ar mor, mouez an avel, luf ar stered, an traou-ze oll a lavar dezañ pep hini en e yez anaoud ha kared an Oll-Halloudeg.

Al labourer-douar a labour war zaou-hanter gand an Aotrou Doue; eñ a dorr an Douar, Doue a ro an had; en a had, Doue a ro an heol hag ar gliz; evelse an eil o weled labour egile, e teuont d'en em anaoud ha d'en em gared muioh-mui, hag ar gounoullenn a vir outo d'en em weled, tal ouz tal, a danoa kement, ma venn kouenza.

Micher al labourer-douar, na kaerra micher, yahusa hini 'zo evid ar horv, yahusa hini zo evid an ene.

GRIT ENOR D'HO PRO

Fall eo d'an neb zo a wall vro
Rag war-zu hi atao e tro,
a lavare ar re goz, ha re wir eo : ar vro a zo c'hwek da galon
peb den. En amzer-mañ muioh eged biskoaz, e-leiz, daoust
pegen doaniuz e hell kement-se beza evito, rank mond euz ar
vro eur pennad bennag euz buhez; arabad dezo ankouna-
c'haad kas ganto da vihanna doujañs Doue, d'o heul dre ma'z
aint; rag pa zizroint d'ar gêr, ne dalvezo netra dezo gelloud
lavared : « dastumet am-eus kalz danvez, pe gwelet am-eus
kêr Bariz », ma ne hellont ket lavared « heuilhet am-eus hent
ar furnez, ha war grefvaad eo eet va feiz. »

Ne raint ket ha ne lavarint netra gouest da lakaad ar ruzder
da zevel war o zal, gouest da deuler dismogañs war o bro. Ma
n'ema mui o zad hag o mamm en o hichenn, d'o gourdrouz
pa reont fall, nag o henvroit d'o diskouez gand ar biz, pa
zilezont deveriou ar relijon, lagad Doue da vihanna a bar
warno deiz ha noz (...)

ALI D'AR ZERVIJERIEN

Spered an den a zo ken hedro ma teu a nebeudou hag heb
gouzoud dezañ koulz lavared da gemered plegou ha doarou
da weled ar re ma vev ganto.

En hent-se e weler tud vad ha pa gouezont en eur barrez
digristen, a en em goll ha tud fall pa gouezont en eur barrez
kristen, a deu gwellaenn enno.

C'hwi eta hag a rank mond euz ar gêr da hounid ho para,
taolit evez e ti biou en em gaoud.

A-barz lammed, gouez e peleh,

En aon da derri penn pe vreh.

Klaskit dreist peb tra eun ti kristen; n'eo ket an arhant eo a
ra an eurusted, ar relijon an hini eo.

TALVOUDEGEZ AN DESKADUREZ

Gwell eo deski mabig bihan
Eged dastum madou dezañ,
a lavare ar re goz, hag ar wirionez a oa ganto. N'eus netra ken
kaer hag an deskadurez. Hi eo a laouenna or buhez; hi eo a
zav on eneou etrezeg ar wirionez; hi eo a wella or stad; hi eo
a vag, a zivenn hag a greñva or feiz.

Mez an deskadurez, daoust pegen kaer eo dreizi heh-unan, a
hell ober muioh a zroug eged a vad, ma ne vez ket roet d'ar
hrouadur hervez ar relijon a die heuilla, ar vro a die beva enni,
hag ar vicher a die kemeret, ha just a-walh setu petra
c'hoarvez e Breiz-Izel en amzer-mañ.

Skoliou on-eus ezomm evid ober euz or bugale Bretoned
seder ha kristen, tud ha ne ruziint ket euz o gouenn, hag a
vezo barreg d'en em denna e peh leh. Beh on-eus ouz o
haoud. Tadou ha mammou, grit eta gand aked an dibab etre
ar skoliou ma tleit kas enno ho pugale. Ar skoliou dizoue, ar
re wella anezo, ne dalvezont ket eun oll vad. Etre diou skol
gristen, dibabit an hini a oar a gwella sila karantez ar vro e
kalonou ar re he darempred.

Breiz-Izel he deus ezomm e chomfe er gér ar peb brasa euz
ar bôtred hag ar merhed he-deus ganet. -Ha penôz e chomint
er gér ma n'o laker ket d'her hared ? Ha penôz her harint ma
ne roer anaoudegez ebed anezo dezo ?

AL LABOUR

(...) Al labour a laka an den da beur-ober labour Doue. Doue
e-neus kuzet nerz an douar, nerz an dour, nerz an tan, nerz
an èr. D'an den eo bremañ dizelei an nerzou-ze dre e labour,
hag ó lakaad da dalvezoud evid mad e gorf, e spered, ha e
ene.

Al labour a lak an den da hounid ar pardon euz e behejou.
Evid digoll an Aotrou Doue euz an dismagañs greet dezañ dre
ar pehed, eo red gouzañv eur boan bennag, kalz pe nebeud,
er bed-mañ pe er bed all. Al labourer n'e-neus ket ezomm da
glask poan all ebed, nemed an hini a gav oh ober e labour
pemdezieg.

Ma kar gouzañv evel m'eo dleet, da lavared eo heb en em
glemm, poaniou e stad, e vo gellet lavared anezo : « E-leiz a
behejou a zo pardonet dezañ, dre m'e-neus gouzanvet e-leiz a
boaniou. »

Al labour a vir ouz an den da gouenza er pehed,
An neb ne ra netra
A zesk an droug d'an nebeuta.

Ouz eun diaoul a vez o klask touelli an den a labour, e vez
kant o klask rei lamm d'an den dibreder. Gand ar c'hwezenn a
ya euz ar horv, e ya ivé ar youlou fall. An den a zo ennañ
techou, da lavared eo nerzou hag a rank beza implijet eun
doare pe zoare. Ma ne vezont ket implijet evid ar mad, e
vezint implijet evid an droug. Al labour, dre ma kemer an
nerzou-ze digand an den, evid eun dra onest, a zalh anezo
war an hent mad.

Ouspenn al labour a skuiz an izilli, a dorr ar horv hag a zu an
daouarn, ema labour an hini a boagn da ranna etre e vreudeur
reueudikoh ar madou-spered e-neus dastumet; ema labour
an hini a boagn da gaoud dindan e bluenn an doareou frêsa
ha brava d's zisplega ar wirionez; éma labour ar re a laka da
ren e-touez an dud ar relijon, an urz-vad hag ar peoh; ema
labour ar re a dremen o buhez o louzaoui korvou ha kalonou
gouliet o nesa.

An lliz a gar al labour. C'hoant he-deus e veze muioh a justis
war an douar, evid ma ne hello ket ar paour këz lavared gand
gwirionez, en eur gomz euz ar prinvividib breder, « Perag
kement da hennez ha ken nebeud din-me ? »

Al labour eo mammenn an eurusted, ar furnez, an enor hag
ar peoh. Labourom hag e karim al labour.

AN EIL GAND EGILE

1. Priejou, bezit an eil gand egile; en em garit kenetrezh. Beza an eil gand egile, na pebez komz dudiu. An dra-ze a zo, ma kirit, beva er memez ti, mez an dra-ze a zo dreist-oll kaoud doareou heñvel da weled; an dra-ze a zo dreist-oll daouhanteria kement a c'hoarvez; daouhanteria ar boan; daouhanteria ar blijadur; lakaad daou ene da ober unan, en eun
doare ma ne hello netra o di-partia ken.

2. Bezit an eil gand egile daoust da beb tra.

Pep hini e-neus e di

Darn o-deus daou ha tri.

Ma fell deoh e veze gouzañvet ho siou, gouzañvet da genta
re ar re all. Eur paian koz a lavare gwechall : « Eur pried a die
gouzañv pe lemmel siou e bried. Ma lamm anezo, e wella e
bried; ma houzañv anezo e wella e-unan. »

3. Porched an ivern eo eun ti n'eus emgleo ebed ennañ :
Gwelloc'h eo peoh ha dour stivell

Eged meurlarjez gand brezel.

Tud a zo hag a zo dièz o gouzañv; hag a zo dièz en em ober
ganto; hag a zo dièz o hared. Gouzañvom anezo evelato; en
em hrem ganto evelato; karom anezo evelato, nann

abalamour dezo, mez abalamour da Zoue a hourhemenn deom kared n'eo ket hebken on enebourien mez e enebourien e-unan.

4. Bezit an eil gand egile, priejou, ha savit ho pugale e doujañs Doue. Ho pugale a vo ar pez ma vint bet greet ganeoh. Danvez eun diaoul ha danvez eur zant a zo e pep hini anezo. Grit anezo tud a yehed, tud a spered, tud a galon, tud a benn, ha dreist-oll tud a relijon, rag eno, eo ema an dalh.

YANN AN OLL EZOMMOU

An den, pa ra dalhmad diouz e gorv, a deu da groui ennañ eur bern ezommou. En em voaza a ra d'en em wiska tomm, hag e teu da gaoud ezomm da zougen eur zamm dillad war e gein; en em voaza a ra da zebri ha da eva etre e brejou, hag e teu hag e karfe beza o lipad eun dra bennag e-pad an deiz; en em voaza a ra diouz an evajou kreñv, hag e teu hag e rofe e lagad evid kaoud eur banne; en em voaza a ra diouz ar butun, hag e teu hag e rafe kant leo evid kaoud eur horniad; en em voaza a ra diouz kant ha kant tra evelse, hag e hellfe trement hefto, hag e teu da veza Yann an oll ezommou.

N'eo ket evelse e ree ar zent : e-leh ober diouz o horvou, e hourhemennent dezo, hag an dra-ze ne vire ket outo da veza yahoh ha da veva kosoh eged ar re a goll o amzer o voumounad o skianchou.

Eul loen dreist eo ar horv da zougen an ene d'ar baradoz, gand ma vezogwestegn mad en e henou ha kabestr berr war e ziskoaz; ahendall e roio lamm d'an neb a vo warnañ.

*
* * *

Klaskit deom

KOUMANTERIEN NEVEZ

C'HOAZ

**« Peadra zo da ouela pe da vond e kounnar
Dirag ar bollusion a zaotr on tamm douar... »**
**Evelhen eo e krog ar werz a zo bet savet gand P.M.
Mevel diwar-benn gwall-zarvoud spontuz an Amoco
Cadiz war aochou Bro-Leon. Naig Rozmor he-deus
savet eur varzoneg all diwar-benn he bro « Et da
anaon... Dre naon-arhant tud milliget. » Adembann
a reom ive eur varzoneg bet savet gand Visant Seit 
da vare an Torrey Canyon.**

**En niverenn-ma , e vo lennet c'hoaz ar pennadou
kenta euz an danevell e-neus savet Yves Miossec
goude ma 'z eo bet o veaji er Martinik, er Hanada
hag e Stadou Unanet an Amerik : gouzoud a oar Y.
Miossec taoler evez ouz an dud hag an traou, ha
notennou plijuz eo a ro deom da lenn...**

A la suite de l'épouvantable catastrophe de l'Amoco Cadiz, Brud Nevez publie une chanson composée sur cet  v nement par P.M. Mevel, ainsi qu'un poème de Naig Rozmor au titre très significatif : « Requiem ». Brud Nevez publie à nouveau un autre poème de Visant Seit , composé lors de la première marée noire, celle du Torrey Canyon.

Au sommaire de ce numéro, on lira également les premières pages du récit d'un voyage à la Martini que, au Canada et aux Etats-Unis d'Amérique, par Yves Miossec : un récit truffé d'observations sur le vif, des notations pertinentes, un breton très agréable à lire...